

УДК 711.11

DOI: 10.30838/UJCEA.2312.051125.45.1190

АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНИ АСПЕКТИ МОДЕЛЕЙ СІМЕЙ МАЙБУТНЬОГО ЯК ФАКТОРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕЛІТЕБНИХ ТЕРИТОРІЙ

ВОРОБІЙОВ В. В.^{1*}, канд. арх., доц.,
ШИЛО О. С.², ст. викл.

^{1*} Кафедра архітектурного проектування та містобудування, Український державний університет науки і технологій, ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», вул. Архітектора Олега Петрова, 24-а, 49005, Дніпро, Україна, тел. +38 (068) 424-98-19, e-mail: vivavo151151@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1539-3196

² Кафедра архітектурного проектування та містобудування, Український державний університет науки і технологій, ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», вул. Архітектора Олега Петрова, 24-а, 49005, Дніпро, Україна, тел. +38 (098) 212-48-80, e-mail: olgashilo2016@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9869-5474

Анотація. Постановка проблеми. В історії людської цивілізації одним із головних факторів, що впливали на шляху трансформації селітебних територій будь-якого міста, була модель сім'ї. Її потреби та можливості у питанні забезпечення себе житлом залежали і від багатьох інших факторів: економічних, соціально-демографічних, політичних, технологічних, культурологічних, релігійних, природно-кліматичних, морально-етичних, військових, інших. Рефлексії моделей сім'ї включали моделі внутрішньосімейних відносин та зовнішньосоціальних проявів, чим впливали на виникнення нових типів житлових будинків, трансформацію колишніх типів будинків, правила їх розміщення у планувальній структурі генерального плану міста, а також на архітектурний вигляд житлової забудови загалом. У зв'язку з постійними змінами соціальних процесів, природно-кліматичних та інших факторів, умови життя перманентно вели до нових і нових переглядів архітектурно-містобудівних якостей антропогенних просторів для життя населення будь-якого міста. Цей процес не припинявся ніколи. Більше того, він послідовно прискорювався відповідно до циклів укладів життя та особливостей впливу на людей низки астропланетарних проєкцій. У XX–XXI столітті обсяг інформації, отриманої внаслідок діяльності людей, багаторазово перевищив знання, накопичені за майже тисячу попередніх років. Реакція населення все це призвела до необхідності частого перегляду моделей сім'ї та моделей призначеного їм життєвого простору, включаючи житлові будинки. Якщо минулі століття процес змін йшов повільно і соціум встигав щодо нього адаптуватися, нині він відстає. У своєму відставанні соціум стихійно шукає нові, адекватні обставинам місця і часу, моделі сім'ї, але не все йде у цьому питанні гладко. Настав час дослідити новий етап життя системи «трансформація сім'ї-трансформація її житла-трансформація селітебної території міста», які продовжують відчувати все більші та більші прискорення. **Мета статті** – розкрити архітектурно-містобудівні аспекти моделей сімей майбутнього як фактори трансформації селітебної території міста.

Ключові слова: модель сім'ї; трансформація житла; трансформація селітебної території; типологія будівель; майбутнє

ARCHITECTURAL AND URBAN PLANNING ASPECTS OF FUTURE FAMILY MODELS AS FACTORS OF THE TRANSFORMATION OF RESIDENTIAL AREAS

VOROBIOV V.V.^{1*}, Cand. Sc. (Arch.), Assoc. Prof.,
SHYLO O.S.², Assist. of Prof.

^{1*} Department of Architectural Design and Urban Planning, Ukrainian State University of Science and Technologies, ESI “Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture”, 24-a, Architect Oleh Petrov St., Dnipro, 49005, Ukraine, tel. +38 (068) 424-98-19, e-mail: vivavo151151@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1539-3196

² Department of Architectural Design and Urban Planning, Ukrainian State University of Science and Technologies, ESI “Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture”, 24-a, Architect Oleh Petrov St., Dnipro, 49005, Ukraine, tel. +38 (098) 212-48-80, e-mail: olgashilo2016@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9869-5474

Abstract. Statement of the problem. In the history of human civilization, one of the main factors influencing the transformation of residential areas of any city was the family model. Its needs and capabilities in the matter of providing itself with housing depended on many other factors: economic, socio-demographic, political, technological, cultural,

religious, natural and climatic, moral and ethical, military, and others. Reflections on family models included models of intra-family relationships and external social manifestations, which influenced the emergence of new types of residential buildings, the transformation of previous types of buildings, the rules for their placement in the planning structure of the city's general plan, as well as the architectural appearance of residential development as a whole. Due to constant changes in social processes, natural and climatic and other factors, living conditions permanently led to new and new revisions of the architectural and urban planning qualities of anthropogenic spaces for the life of the population of any city. This process never stopped. Moreover, it was consistently accelerated in accordance with the cycles of life styles and the peculiarities of the influence of a number of astroplanetary projections on people. In the 20th-21st centuries, the volume of information obtained as a result of human activity has many times exceeded the knowledge accumulated over almost a thousand previous years. The population's reaction to all this has led to the need for frequent revision of family models and models of living space intended for them, including residential buildings. If in past centuries the process of change was slow and society managed to adapt to it, now it is lagging behind. In its backwardness, society spontaneously searches for new models of family that are adequate to the circumstances of place and time, but not everything goes smoothly in this matter. It is time to explore a new stage in the life of the system “transformation of the family – transformation of its home – transformation of the residential area of the city”, which continues to experience greater and greater acceleration. **The aim of the article** – to reveal the architectural and urban planning aspects of models of families of the future as factors in the transformation of the city's residential area.

Keywords: family model; housing transformation; residential area transformation; building typology; future

*«Сім'я – це царство батька, світ матері та рай для дитини».
«Сім'я – це найтепліше місце на Землі».
«Дитина народжує батьків»
«Головне і найкраще в житті – це сім'я. Кар'єра – не чекає на тебе вдома, гроші не витруть сльози, а слава не обійме вночі».
«У кого немає будинку всередині, ті не можуть знайти його у зовнішньому світі»*

Постановка проблеми. Трансформації характеристик населення найбільших міст завжди визначали історичні уявлення про його запиту та шляхи їх реалізації при розробці номенклатури та фізичних параметрів житлових квартир, індивідуальних та багатоквартирних будинків та способів їх локації на місцевості. А також рішення супутніх інфраструктурних об'єктів та споруд. Що й визначало якісні та характеристики селітебних територій загалом [14].

Базовий компонент соціального аспекту селітебних територій найбільшого міста – модель сім'ї. Сім'я в історії людства зазнавала численних трансформацій. Цей процес продовжується. Особливо зараз, коли накопичення інформації у всіх сферах буття швидко росте за графіком гіперкомплексних систем, тобто від однієї кривої геометричної прогресії до іншої через точки розривів та якісних стрибків. Зараз відбувається черговий такий стрибок. Він підштовхує до необхідності нового переосмислення системи «модель сім'ї – модель її житла».

Мета дослідження – розглянути архітектурно-містобудівні аспекти нових моделей сім'ї майбутнього як один із факторів, що визначають шляхи подальшої трансформації селітебної території міста.

Аналіз публікацій. Західний світ зараз відчуває, за Елвіну Тоффлеру, «шок майбутнього» [16]. Який змушує заново переглянути поняття «родина», «місто» та «система розселення». «Шок майбутнього» трансформує розуміння суті та структури сім'ї в таких напрямках, яких у минулі часи не існувало. При цьому виникають інші системи вимог до структури житлових квартир та житлових будинків, які потрібно будувати у майбутньому. А також підходи до моделей реконструкції житлового фонду у будинках, збудованих у попередніх періодах життя міста.

Західноєвропейська цивілізація виходить з того, що в містах, у процесі трансформації селітебних територій потрібно створювати стільки типів квартир і будинків, скільки видів сімей виникло і розширюється країнами Євросоюзу, а також Америки.

Строго кажучи, моделі сім'ї у різних народів змінювалися протягом усієї історії людства. XXI століття виявилось століттям, у якому зміни вперше досягли такої кількості варіантів, якої ніде і ніколи раніше не спостерігалось. З цього погляду структурування сельбищної території найбільших міст і Миру, і міста Дніпро, опинилися перед «шоком нових архітектурних та містобудівних трансформацій», дослідження яких потрібно форсовано розширювати.

Питання про відсоткове співвідношення груп населення – прихильників сімей тієї чи іншої моделі, що відрізняється по європейських країнах, теж змінюється.

У контексті сказаного західні архітектори розпочали моделювання нових функціонально-планувальних та об'ємно-просторових рішень житла для кожної моделі сім'ї майбутнього. І як наступний етап – до моделювання сельбищної території на основі таких принципів, які забезпечать задоволення запитів сімей різних моделей. Аж до появи зовсім інших містобудівних структурно-планувальних фармацій: не житлової групи, мікрорайону та житлового району, а чогось іншого.

Це відбувається у зв'язку з тим, що нові моделі сімей формуються на основі своїх, заснованих на новітніх досягненнях науки та техніки, способів життя. У складі способу життя – нові моделі трудової зайнятості, відпочинку, кількості дітей, та всього іншого, що входить до уявлення про заповнення часу сім'ї у структурі доби, тижня, місяця, року та багаторічних циклів, які теж багато що в сім'ї трансформують. Наприклад, ритми зміни потреб у залежності від вікової групи, ритми зміни трудових навантажень, ритми зміни процесів виховання дітей та інші ритми. Тому спосіб життя однієї моделі сім'ї не підходить для способу життя іншої моделі сім'ї. Уклад життя визначає потребу в числі приміщень для сім'ї, їх площу, обладнання, правила взаєморозташування кімнат по відношенню один до одного, розташування на географічній місцевості, розташування по

поверхах та інші архітектурно-містобудівні особливості.

Трансформації сім'ї на доступну для огляду перспективу в сучасній Західній Культурі бачиться в діапазоні від повного зникнення, до зовсім несподіваних варіантів.

Коротко список моделей сімей у розумінні західноєвропейської соціології та культури і виглядає так [9; 12].

1. «Зникла сім'я»; вона тримається перший рік або два після народження дитини, а потім розпадається. За дослідженнями Фердинанда Ландберга та Вільяма Вулфа, які вивчали цей тип сімей, такою буде її єдина функція надалі.

2. Прямо протилежна модель: сім'я з гіперглибоким зануренням у свою самість. Ірвін М. Грінберг, професор психіатрії Медичного коледжу Альберта Ейнштейна, стверджує: «Люди будуть одружуватися, щоб увійти до стійкої структури». Сім'я в цій моделі служитиме людині «компактною кореневою системою», що страхує його в бурях змін. Вона вимагатиме такого функціонально-планувального наповнення квартир у багатоповерхових житлових будинках або в котеджах, яка включитиме у себе велику кількість нових функціональних типів кімнат та нові планувальні взаємозв'язки між ними, що переводить житло в абсолютно автономний комплекс, що майже не залежить від зовнішнього оточення. Такі квартири можуть тепер змінитись і з погляду назви: не квартира, і не будинок, а щось інше, у складі якого і високотехнологічні агроферми – автомати, що включають: смарт-виробництво молекулярної їжі, обсяг якої такий мініатюрний, що для забезпечення харчуванням усієї сім'ї на рік потрібно лише кілька невеликих коробок такої їжі; приміщення для різних спеціалізованих занять та роботи – на видаленні, чи іншій; приміщення для самовідновлення організму та багато інших.

Велика кількість моделей сім'ї – між цими базовими варіантами. В основі моделей – і нові технології народження, і нові технології життя загалом.

Окремо стоять спроби знайти такі рішення планувальних та конструктивних схем будинків при трансформації селітебних територій найбільших міст у найближчому майбутньому, в основі яких – кінематичні підходи до планів поверхів і фасадів будинків, а також до будинків в цілому, що дозволяють змінювати все у зв'язку з можливими змінами моделей сімей.

Поки що західноєвропейські вчені не готові однозначно відповісти на питання про шляхи трансформації моделей сім'ї. Але однозначно стверджують: нові моделі сім'ї вже є, вони збільшуються чисельно, вони перетворюються на нову культуру людської цивілізації. Вони вже змінюють соціологію найбільших міст і впливають за потреби у житлі нових типів.

Щодо традиційної сім'ї вони стверджують, що сім'я може і не зникнути, і не увійти до нового золотого віку. Найімовірніше, що вона розіб'ється вщент, але лише для того, щоб потім прийняти новий і дивний вигляд. Такою є думка на Заході. Це вносить сум'яття і в голови архітекторів: як же моделювати шляхи трансформації планувальної структури селітебних територій?

Узагальним погляди на сім'ю в найближчому майбутньому. Саме вони ведуть до переосмислення структури житлових будинків та житлової забудови загалом.

Один з моментів соціуму найбільшого міста-нова технологія дітонародження. Приходить час, коли заздалегідь можна вибрати стать немовляти або навіть запрограмувати його IQ, зумовити його зовнішній вигляд і риси особистості. Імплантація ембріонів, вирощування немовлят «в пробірці», можливість прийняти пігулку і тим самим забезпечити собі народження двійні або трійні – і більше того, можливість піти в «ембріобанк» і просто придбати ембріони, – все це йде далеко за межі будь-якого людського досвіду. Подібна ситуація створює багато запитань. Наприклад, що станеться з культом материнства, якщо «дитина в буквальному значенні не буде потомством жінки, а

виросе з генетично «видатної» яйцеклітини, перенесеної в її матку від іншої жінки чи навіть із чашки Петрі?». Наближається кінець містичного ставлення до материнства.

Кого треба вважати батьком за таких обставин? Коли жінка виношує дитину, зачату в матці іншої жінки, хто її справжня мати? І так само – хто батько? Коли подружні пари справді зможуть купувати ембріони, статус батьків стане поняттям юридичним, а чи не біологічним. Можна уявити гротескну ситуацію: якась пара купує ембріон, вирощує його «ін вітро», а потім купує другий ембріон – від імені першого, як його довірені особи. Юридично ця пара може стати «дідом і бабкою», коли перша дитина ще ходитиме в коротких штанцях. Нам буде потрібна нова термінологія для позначення таких родинних зв'язків.

Всі ці питання, з одного боку, ведуть до пошуків моделей нових сімей, а з іншого – до пошуків моделей функціонально-планувального рішення для них житлових будинків. І все це – як наслідок розвитку постіндустріального суспільства.

За таких обставин виникнення нових форм сім'ї, на думку західних дослідників, об'єктивно неминуче.

У процесах такого роду головним стає не скільки осілість сім'ї, скільки її мобільність. Стандартна сім'я зменшується за складом. Це стало «стандартом» для Євросоюзу. Розширена сім'я з великою кількістю дітей та з батьками батьків зникає. Їй на зміну приходить нуклеарна сім'я – компактна, що складається лише з батьків та малої кількості дітей.

При цьому змінюються вимоги до складу та площі приміщень у житлових будинках. І не лише. Відпадає потреба мати приватну квартиру та приватний котедж. Причина явища – суперіндустріалізація. Вона штовхає до ще більшої мобільності сімей. Вони не затримуються на одному місці, а мігрують за траєкторіями міграції фінансових потоків у країнах і регіонах. Що зараз вже існує.

Рішення квартир і будинків для населення, що тимчасово живе в них, – принципово нове трактування підходів до таких об'єктів. У «тимчасових» мешканців

складається зовсім інша модель потреби у приміщеннях. Вони вже не стурбовані великою кількістю речей, меблів та багато іншого.

Вони хочуть мати приміщення зручними і великими. Але з іншими інтер'єрами та з іншим обладнанням. Поняття «приватизована квартира» починає старіти. Знімні квартири для «тимчасових» стають домінуючими в Німеччині та інших європейських країнах.

Парадокс ситуації і в тому, що виховувати дітей будуть лише нечисленні сім'ї. Решта, згідно з дослідженнями антрополога Маргарет Мід, вперше в історії діятимуть поодиночки.

Структура житлового фонду у разі отримає зміни, у складі яких багато традиційних сімейних функцій та пов'язаних із нею приміщень (дитячих кімнат та інших) відпаде.

Виникає й така проблема: якщо дітей у найближчому майбутньому у найбільших містах виховуватиме лише мала частина сімей, то це призведе до передачі функції догляду за дітьми «професійним батькам» – новій формі спеціалізації в суспільстві.

Вже зараз в Україні існують особливі сім'ї, у яких виховується багато чужих прийомних дітей. Їм даються для життя великі багатокімнатні квартири чи великі котеджі. Щось подібне вже є і в Західній Європі.

Припускається, що у селитебній території міста такі види сімей можна селити у деяких спеціальних житлових комплексах. З дещо зміненими формами обслуговування щодо обслуговування стандартного типу. У таких будинках дитсадки можуть бути у вигляді окремих поверхів, спортивні комплекси – у вигляді окремих зон у структурі будинку, навчальні приміщення – також в окремих місцях будівлі тощо.

У Західній Європі набирає ваги також і групова родина. Експерименти з груповими шлюбами великі. Декілька дорослих і дітей створюють єдину сім'ю як страховку від самотності. Такі сім'ї називають корпоративними сім'ями. Це сім'ї – комуни. У таких сім'ях 3–6 дорослих приймають

спільне прізвище, живуть спільно, виховують разом. Такі групові шлюби починають закріплюватися законодавчо. Наприклад, у Данії [9].

Різновидом групової сім'ї є «сімейне чернецтво». Його утворюють релігійні люди, які живуть у спільних квартирах. Вони спільно готують та їдять, разом моляться та виховують дітей, об'єднують свої доходи.

Архітектурно-містобудівні аспекти таких сімей виводять на різні моделі формування селитебних територій. Потрібні будуть будинки з великою кількістю кімнат у квартирах, з особливою моделлю їх планувань. Наприклад, з великим громадським простором (залом) у центрі та периметральним розміщенням кімнат. А також із виділенням схожих планувальних елементів, але з іншими функціями.

На Заході вважають, що при трансформації селитебних територій найбільших міст будуть потрібні спеціальні типи квартир для «старечих комун», у вигляді групового шлюбу людей похилого віку, які об'єдналися для спілкування та взаємної підтримки.

Такі люди вже не пов'язані з трудовими переїздами слідом за фінансовими ареалами, що змінюють локацію. Вони тепер осілі. І потребують спеціального догляду. Їх квартири будуть являти собою структури, в яких крім приміщень для людей похилого віку будуть вбудовані мініквартири для обслуговуючого персоналу, а також ряд інших супутніх приміщень, необхідних людям похилого віку.

Ця модель сімей має багато супутніх аспектів. Головний із них – старіння європейських країн. Пенсіонерів та працюючих майже порівну. Чужоземці заповнюють місця, що вийшли на пенсію. Титульні нації країн Європи розчиняються в генетиці емігрантів, які вирішили осісти в новій країні. Можливо, окремі старіючі нації, таким чином, зникнуть.

Представники інших народів починають сильно впливати на вимоги організації забудови на основі своїх національних традицій та культурологічних поглядів. Це створює строкатість архітектурних рішень та

дещо незвичні варіанти заповнення простору житловими будинками.

Наступна модель сім'ї в Західній Європі, що впливає на архітектуру житлових будівель - модель, в якій є один дорослий і один або кілька дітей. Не всі дорослі – жінки. Часто на їхньому місці виявляються чоловіки, які стають прийомними батьками.

Гомосексуальні сім'ї, які законодавчо визнані в деяких країнах Західної Європи, тепер розглядаються як «батьківські» пари.

І ще один варіант сімей – полігамні сім'ї. А також – зведені сім'ї [12]. Про нові підходи до сім'ї вказується у роботі.

Резюмуючи сказане, можна стверджувати, що на ухвалення рішення з архітектурно-містобудівних аспектів трансформації селитебних територій найбільших міст впливають нові моделі сімей, між якими існують різні пропорції в тих чи інших країнах, різні ареали їхнього поширення, різні вимоги до фізичної організації житлового простору як на рівні будинку, так і на рівні локацій у структурі селищних територій.

Бездітні шлюби, професійне батьківство, пенсіонери, які виховують дітей, корпоративні сім'ї, комуни, гомосексуальні сімейні спілки, полігамія, інші форми сучасних сімей продовжуватимуть експериментувати своє життя у найближчі десятиліття. Тобто в період, на який традиційно проводяться дослідження в архітектурі та містобудуванні.

Якими б не були в найближчому майбутньому моделі сімей, що виникають у Західній Європі, США та деяких інших прозахідних країнах, експерти вважають, що факт виникнення тієї чи іншої моделі сім'ї пов'язаний із явищем, яке названо «траєкторією сімейних відносин». Траєкторії будуть в оцінці соціуму найбільшого міста головними. Йдеться про те, що коли серійні шлюби стануть більш звичайними, людей почнуть характеризувати не за сімейним статусом на даний момент, а за їхньою сімейною траєкторією. Вона формуватиметься рішеннями, прийнятими людиною деякі життєво важливі поворотні моменти. Більшість людей перший такий

поворот створюють в юності, при вступі в так званий «пробний шлюб».

Літературні джерела вказують на те, що знайдуться пари, яким вдасться зберегти єдиний шлюб щасливим на все життя. Тоді як у інших цього не вийде. Спостереження за шлюбами різних видів призводить до висновків: навіть послідовні шлюби не можуть бути тривалими. Це і є наслідки суспільства споживання.

Тому хтось спробує на останньому етапі життя створити сім'ю одразу з двома чи трьома партнерами чи партнерками. Власне кажучи, в історії таке теж було і є. Наприклад, у Тибеті, а також у мусульманському світі та в інших ареалах планети. Причому, у випадках: в одного чоловіка багато дружин та наложниць; у однієї дружини – кілька чоловіків; у чоловіків і дружин кожен сім років має бути новий одружений партнер; є також і інші моделі шлюбу.

У тому числі – ситуації без партнера – за рахунок використання для створення потомства механізму партеногенезу (зачаття на основі тільки енергетичного впливу на жіночий організм, що викликає процес розподілу яйцеклітини; при цьому народжувалися тільки дівчатка; це колись використовувалося в суспільстві амазонок – жінок-воїнів, що жили на півдні України. Або в інших суспільствах, інших регіонах планети).

Стверджується, що переважна більшість людей йде шляхом зміни шлюбів. Тимчасові шлюби в соціумі найбільших міст та за їх межами стануть «нормою» сімейного життя, його стандартом. Складаються різноманітні шлюбні траєкторії, за якими і оцінюватиму людину.

У результаті резюмуємо: світ, в якому шлюб є явище тимчасове, часто змінюється, світ, в якому сімейні відносини часто дуже різноманітні, екзотичні, світ, в якому гомосексуальні пари можуть бути прийомними батьками, а пенсіонери будуть рости немовлят, – такий світ різко відрізняється від нашого. Сьогодні вважається, що всі діти знайдуть собі подружжя на все життя. У світі, що охоплює

майбутні десятиліття, самотність перестане вважатися не нормальною. У деяких публікаціях стверджується, що функція партнера у них буде покладена на досягнення науково-технічного прогресу у сфері задоволення інтимних потреб. Наприклад, вже сьогодні в Японії існують офіційні шлюби з «ляльками для дорослих», зовнішній вигляд яких ідеально відповідає вигляду живої людини. З повною фізичною імітацією всього «особистого».

У Західній цивілізації у найбільших містах також з'являються синглети – люди, яким не потрібні ні жива пара, ні живі діти. Розвинена робототехніка дозволить їм задовольняти будь-які потреби, включаючи дружні та сексуальні, ніколи не виходячи з дому. Або ж, навпаки, такий синглет захоче зіграти в нуклеарну сім'ю, одружившись із роботом та завівши робота-дитину – стверджується в літературних джерелах.

Всі ці види шлюбів можуть нескінченно перетинатися і нашаруватись один на одного. І їх можна підвести під загальне визначення «вільний шлюб». Але вільний шлюб не є калейдоскопічним шлюбом. У ньому закладена теоретично необмежена можливість зміни шлюбного партнера, але не обов'язкова.

У публікаціях стверджується: у постіндустріальному суспільстві (часи постіндустріалізації йдуть) діти зростатимуть у колі дітлахів, які можна назвати «напівсестрами-та-братами», усередині клану дітей, народжених батьками від різних шлюбів. Це стане звичайним явищем у таких «агрегатних» сім'ях.

Між «напівродичами» почнуть виникати принципово нові відносини, які не мали місце у минулих епохах. У тому числі – у питаннях укладання шлюбів між собою.

Найважливішим показником життя нових форм сім'ї, як зазначає Берніс Нойгартен (Університет Чикаго), буде показник постійного прискорення ритму подій.

Розроблено моделі графіків таких прискорень для кожної моделі сім'ї. Вони вже є актуальними для населення західноєвропейської цивілізації.

Таким чином, стійкий, на все життя сімейний шлюб, на думку західних фахівців з питань трансформації соціуму найбільших міст, переходить на рейки швидкоплинності. Йому на зміну приходить серійний шлюб – тимчасовий союз. Всі взаємини людей та зв'язки із зовнішнім середовищем стають не тривалими.

Він – породження того соціального устрою суспільства споживання в Європі, в якому все, що потрібне для життя, беруть напрокат, одяг одягають лише один раз, покупки чергуються одна за одною... Європейські колеги вважають, що це – головна модель шлюбу найближчого майбутнього.

У західних публікаціях стверджується, що серійний шлюб вже став секретом високорозвинених країн, що ретельно охороняється. Він поширений у всіх ешелонах влади та інших верствах суспільства.

Індустріальна епоха запровадила прискорення ритму життя, вкоротила сімейний цикл. ПОСТІНДУСТРІАЛЬНЕ ТОВАРИСТВО у найбільших містах Європи веде до повної ліквідації шлюбу. (Щось подібне намагалися зробити після 1917 року на території більшовицької Росії, а потім, в епоху влади Гітлера – у Німеччині. А також в інших регіонах планети).

Зараз цей момент бачиться дослідникам так: «мати» відмовляється від процесу дітонародження і зводить свою роль до короткого візиту до магазину, який торгує ембріонами, коли пересадка ембріонів з матки в матку знищить саму ідею виношування плода протягом дев'яти місяців, а малюк, народжений на світ, почне жити в аритмічному світі, а пізніше він матиме право вибрати ту чи іншу модель свого майбутнього, і це призведе до ще однієї психологічної проблеми: людям не дано буде зберегти минуле. МІСЬКИЙ СОЦІУМ НАЙБІЛЬШИХ МІСТ ЗАХІДНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ НАЙБЛИЖЧОГО МАЙБУТНЬОГО ПЕРЕСТАНЕТ РОЗУМІТИ НЕОБХІДНІСТЬ ЗБЕРІГАННЯ АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВЕЛЬНОЇ СПАДЩИНИ. ЛЮДИ БУДУТЬ ЖИТИ В

ПОСТІЙНИХ ЗМІНАХ НОВАЦІЙ СВІТУ, ЖИТИ НА ВИСОКИХ ШВИДКОСТЯХ!!!

Це означає, що потреба в містах із квартальною забудовою, забудовою мікрорайонами та житловими районами відпаде вперше в історії містобудування.

Виникає нова проблема: перманентні, ламінарні та турбулентні дифузії подій та явищ майбутнього людства ніколи не створять передумов для появи сталої теорії трансформації об'єктів архітектури та містобудування у містах доступного для огляду майбутнього. Стійка теорія розвитку міст може бути створена лише для ситуацій, у яких не активовано часті зміни. Але вони є. І жодна теорія за ними не викрадеться. Крім того, вона спочатку буде абсурдна та безглузда. Це означає, що настав час переходу мислення людей на принципово нові моделі розуміння життя та матеріального середовища.

Відсутність повторів автоматично формує БАГАТООБРАЗІЕ ПОСТІЙНО ТРАНСФОРМУЮЧИХ АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНИХ КОНЦЕПЦІЙ ЗАБУДОВИ СЕЛЬБИЩНИХ (СЕЛІТЕБНИХ) ТЕРИТОРІЙ МАЙБУТНЬОГО [20; 22].

Як все це вплине на трансформацію уявлень про архітектуру житлових будинків та селітебних територій найбільших міст загалом? Вплине новими метаморфозами у містобудівній парадигмі тієї чи іншої держави. Постійно змінюється технологічні, економічні, політичні, культурологічні та багато інших сучасних парадигм організації найбільшого міста. Причому частота їхньої зміни починає прив'язуватися до графіка геометричної прогресії. Тобто умовний консерватизм міської забудови (нечаста імплантація в неї нових будівель і рідкісні роботи по реконструкції будинків) потроху починають замінюватися динамічним містом, що швидко змінюється, у просторі якого формуються принципово нові закони планувального та тривимірного формоутворення будівель та забудови з них. Закони, яких раніше людська цивілізація ще не бачила. Вони виникають на тлі ще одного процесу, що швидко протікає — стрімкої

зміни клімату на планеті, його аридизації. Він стає дедалі спекотнішим.

Але в теорії створення антропогенних ландшафтів сельбищної та інших територій міст це не враховують. Продовжують проектувати системи, не адекватні змінам [8; 21].

Усі трансформації у сфері родини та соціальної сфері, які тривають нині, протягом XXI століття, проведуть землян через нові моделі суспільства. Як вважають західні експерти, кінець XX століття покаже готовність переходу людства до безкласового суспільства, для якого будуть потрібні принципово інші підходи до містобудування. Які були футурологічними.

Якщо у другій половині XX століття футурологія була областю інтуїтивних осяянь і передчуттів, то у XXI столітті вона вже змогла створити надійний математичний апарат та стати нарешті наукою. Її розробки регулярно кладуться на стіл президентів великих держав світу. Значна частина прогнозів залишається тасманою.

У глибинах минулого прогнози про майбутнє робили особливі люди: ясновидці, астрологи, святі різних релігій. В окремих випадках їх бачення вражають і сьогодні своєю точністю. Але зараз прогностика стала математичною наукою, що базується на циклах фізичного світу, а також на відкриттях у галузі квантової фізики та інших областях. Президенти і прем'єр-міністри високорозвинених країн тепер мають засекречених експертів з питань, які обчислюють наслідки прийняття рішень перших осіб своєї країни для миру та для цієї держави.

Фактором трансформації підходів до архітектурно-містобудівного перетворення сельбищних територій найбільших міст відноситься також явище зміни потреб до середовища, що виникає у людей, що належать до різних поколінь. У науковій літературі їх називали поколіннями X, Y, Z та A (альфа). Генетично їх виникнення пов'язане із впливом космічних факторів. Вони створюють родини зовсім іншого типу. І це теж треба досліджувати.

У спеціальній літературі є опис більш глибоких процесів диференціації населення міст з позиції астропланетарних впливів. Він включає врахування змін характеристик щільності фізичних тіл людей. Ці показники ведуть до розущільнення тканин і виникнення в них багатодіапазонних сприйняття світу в більш високих частотах по відношенню до тих, хто народжений раніше. Замість п'яти органів чуття у нових людях прокидаються додаткові органи, і з кожним поколінням їх стає дедалі більше. Вже є люди, які мають 15 та 20 органів чуття. Це означає, що планета заселяється іншим людством. І міста колишнього людства для них не будуть потрібні [7]. Їх нові родини будуть дивовижними.

Генезис появи незвичайних поколінь пов'язані з тим, що Сонячна система у процесі свого руху на галактичному рукаві Оріона–Лебедя робить перехід у нові космічні сектори, частотні діапазони випромінювань космосу у яких різко інші стосовно колишніх секторів галактики. Нові частоти змушують інакше реагувати на них генетику людини та її польову структуру. Змінюються діапазони комфортності людини. У тому числі – комфортності у просторах селітебної зони міста. Що автоматично змінює рефлексії кожного з новонароджених поколінь на геометричні абрис, розміри, орієнтацію у просторі, симетрію та асиметрію цих форм, розмірності та геометричні абрис просторів між геометричними формами будівель, колористичний режим середовища, крупність і малорозмірність геометричних форм – і будівель, і просторів між ними, психоемоційні реакції на нові форми у людей, приховані постійні мікромоторні реакції на геометричні форми будівель в опорно-руховому апараті людини, потреби у функціональному заповненні геометричних форм будівель в залежності від цілого ряду частот випромінювань, що виникають тепер у нових діапазонах усередині селітебної зони, інші. Місто повинне бути адекватним цим процесам.

Строго кажучи, в сучасних публікаціях є опис питання про сприйняття архітектурного

середовища людиною [11; 15; 22; 23]. Однак вони теж застаріли через те, що протягом попередніх кількох років розкрито нові процеси та особливості сприйняття простору міста. Вони стосуються всіх якостей архітектури та містобудування – від їхнього історизму [19] [20] до пошуку нових підходів [17].

Потрібно виявляти нові траки рефлексій людей у просторі міст, і нові рефлексії моделей сімей, які створюють та будуть створювати далі покоління X, Y, Z та A. Авторами теорії поколінь є два американські дослідники – Нейл Хоу та Вільям Штраус.

Оцінка особливостей кожного з нових поколінь у науковій літературі не є однозначною. Вона залежить від погляду конкретного дослідника. У публікаціях часто спостерігається вузькопрофільний підхід вчених до цього питання. В результаті багато інших, таких же важливих якостей нових поколінь просто ігноруються. Що веде до некоректних висновків.

Існують і інші погляди на сім'ю майбутнього, на суть людини майбутнього. Причому, не менш несподівані, ніж усе викладене вище. Вони пов'язані з тим, що людство має відмовитися від суспільства споживання та перейти на інші моделі своєї організації. Таке розуміння з'явилося не на порожньому місці.

Спеціальні дослідження показали, що існування суспільства споживання приведе людство до самознищення. Що війни у ньому неминучі, включаючи світові. Як неминуче і знищення цивілізацією самої природи, і себе, як біологічного виду, який зможе трансформувати свій організм під моделі резонансного взаємодії з планетою і з Космосом.

Апологетами суспільства споживання вже зараз визнається, що людству загрожує занепад особистої та державної моралі, що виявляється вже зараз у глибокому розпаді в багатьох країнах основних ідеалів права і законності, у споживчому егоїзмі, у загальному зростанні кримінальних тенденцій, у націоналістичному та політичному тероризмі, що став

міжнародним лихом, у руйнівному поширенні алкоголізму та наркоманії.

У різних країнах причини цих явищ є різними. В основі такого стану справ – внутрішня бездуховність, за якої особиста мораль і відповідальність людини витісняються і пригнічуються абстрактним і нелюдським за своєю сутністю, відчуженим від особистості авторитетом – державним, класовим чи партійним, а також авторитетом вождя. Не складно побачити, що багато моделей сімей найближчого майбутнього, описані вище, демонструють саме це.

Інші загрози – зростання населення планети, виснаження природних ресурсів, порушення природної рівноваги в середовищі, яке, до того ж, зараз дуже швидко змінюється у зв'язку зі зміною космічних факторів, які моделюють принципово нові матриці взаємодій ендегенних, екзогенних та антропогенних процесів.

І, нарешті, головна загроза: суспільство споживання може загинути у великій термоядерній війні. Уникнувши великої війни, людство може загинути також у великій кількості малих воєн, у міждержавних та міжнаціональних конфліктах, пов'язаних із політичним та економічним авантюризмом.

У результаті, Майкл Кремо, наприклад, базуючись на ведизмі, дійшов до висновку, що почалася деволуція людства, його рух назад, від розумного – до людства, що втратило розум [13].

Доречно згадати цитату, накреслену всередині піраміди Хеопса: «Сучасне людство загине від незнання законів природи та від невміння використовувати їх для свого життя».

У викликах, що склалися, з'являються, все-таки і здорові пропозиції. Вони засновані на тому, що необхідно переглянути модель існування людини на Землі в цілому. У доповіді ПРООН у цьому контексті розглядаються три умови, необхідні для започаткування процесу позитивної трансформації: масштабне впровадження рішень, орієнтованих на природу; переорієнтування систем державної та

фінансової підтримки; зміна соціальних норм. Ключовим висновком Доповіді є те, що головним бар'єром на шляху трансформацій та подальшого людського розвитку залишається нерівність як усередині країн, так і між ними. Існуюча нерівність між людьми є як причиною, так і наслідком того тиску, який ми чинимо на планету.

Багато фахівців вивчають технічні аспекти розвитку західноєвропейської цивілізації, що має вплив на моделі родини. Їхні висновки критичні: повна заміна ручної праці роботизованою; поява штучного інтелекту в усіх сферах життя (люди стануть непотрібними; буде введено заборону на репродукцію дітей; припинення розвитку родових ліній переважної більшості людей; перехід еліти на інший вид; захоплення влади штучним інтелектом, стерилізація та інші зміни); а також зникнення суверенних держав та управління Землею світовим урядом.

Все це означає одне: за межами найближчих десятиліть, на які ми намагаємося прогнозувати шляхи трансформації найбільших міст, у тому числі з урахування моделі родини, ставлення до міст зміниться. У такій кількості і в тих мінливих якостях, які можна відчуті зараз, міста або їх частини не будуть потрібні. Мабуть, відбудеться кардинальна зміна малюнка системи розселення людства планети.

У зв'язку із сказаним зрозуміло, чому в наукових публікаціях тепер з'являються нові трактування поняття «стабільний розвиток». Тепер цей розвиток прагне інших цілей [3; 10]. У сфері сталого розвитку [1]. Їх близько двох десятків. Для досягнення кожної мети потрібно вирішити щонайменше 9–10 завдань.

Якщо це вдасться зробити, це означатиме, на думку експертів, що виникне нова формула розвитку людської цивілізації. На бази зовсім інших трактувань моделей родин. Ці ідеї нагадують те, що вже запропонували Ж. Фреско, М. Руденко, М. Мельник, І. Стольтенберг та інші.

Британський соціальний теоретик Джон Уррі критикує соціальні науки, кидає виклик. ФОРМУЛА «МАЙБУТНЬОГО НЕМАЄ, ТОМУ ЧАС НЕ ПОТРІБЕН ДЛЯ ОПИСУВАННЯ СВІТУ», дуже тісно переплітається з ідеями видатних фізиків ХХ століття, які створили ТЕОРІЮ ПЕТЛЕВОЇ КВАНТОВОЇ ГРАВІТАЦІЇ Карло Ровеллі, Лі Смоліна, іншими, які довели, що часу у його нинішньому розумінні, як і простору, немає.

Таким чином, сучасна наука наблизилася до розуміння відсутності простору та часу, які були розроблені за тисячі років до нашої ери гностиками. Потім вдруге прочитані у манускриптах, знайдених у Наг Хаммаді у 1945 (1947?) році та виявлених в інших давніх текстах.

У контексті досліджень різних явищ і процесів в архітектурі та містобудуванні це означає, що так званий історико-еволюційний підхід до розгляду генеральних планів міст та архітектури в цілому – хибний напрямок, в якому немає жодного сенсу, оскільки він спирається на помилкові уявлення про фізичні процеси [2; 5; 6]. Більше того, він взагалі суперечить відомим законам фізики. Хоча історичний підхід до розвитку генпланів міст прийнятий чи не всіма як істина, яка не вимагає доказів – від студентів архітектурних факультетів до докторів архітектури [19; 20].

Тому питання трансформації селітебних територій найбільших міст і в Західній Європі, і в Україні, зокрема – у місті Дніпро, треба підходити інакше. З позиції інших теорій. Таким чином, виникає питання: а поняття «МАЙБУТНЄ» з цих позицій – це тепер що? Термін «концепція майбутнього» – це про що [4; 7]?

Існують наукові публікації, які можна узагальнено назвати так: «коротка історія міст майбутнього», «ІСТОРІЯ МАЙБУТНЬОГО», «Коротка історія майбутнього (світ у найближчі 50 років)» (наприклад, книга французького політика Жака Атталі). У полі зору вчених – уявлення про майбутнє, утопію, антиутопію, 3D-побут, 3D-місто, і навіть 3D-людина [6].

А також багато іншого, включаючи ту саму мобільність, про яку згадано вище.

МОБІЛЬНІСТЬ З МЕТАМОДЕРНИЗМОМ, з ЦИФРОВИМ КАПІТАЛІЗМОМ [2].

З висновків Джона Уррі випливає, що як такої науки, яка б займалася майбутнім, зокрема майбутнім архітектури та містобудування, немає. Отже, немає і принципу історичної приймальності етапів розвитку генеральних планів міст, про який написано багато книг. І про розповідається студентам архітектурних факультетів.

Серед робіт про технологічні уклади, які безпосередньо визначають життя соціуму у найбільших містах – книга «Третя хвиля» футуролога Елвіна Тоффлера. Кожна технологічна хвиля (технологічна революція) породжує нову цивілізацію, нові моделі родин та нові концепції будівель, споруд та міст. Між хвилями завжди існує конфлікт, у якому майбутнього не видно.

Кожній цивілізації притаманний свій особливий світогляд, своя мораль, свій спосіб життя, своя група моделей родин. Причому світогляд, принципи та інститути нової хвилі не виростають еволюційно з тих самих елементів ранньої хвилі, а формуються на основі свого унікального геному нової цивілізації [10]. Це знову і знову говорить про те, що спадкоємність як ідея – хибна річ. Колізії хвиль носять не еволюційний, а революційний характер, а прихід нової хвилі пов'язаний з війнами, революціями та іншими потрясіннями. Третя хвиля принесла із собою нову інфосферу. Настала ера демасифікованих засобів інформації, яка вплине на те, як формується наше уявлення про навколишній світ.

Відповідно до теорії Е. Тоффлера, головною сировиною нової економіки стануть інформація та уява. За допомогою інформації та уяви буде знайдено заміну більшості невідновлюваних ресурсів сучасної цивілізації. У зв'язку з безпрецедентним зростанням значення інформації людство реструктурує освіту, перебудує науково-дослідні роботи та, головне, реорганізує систему комунікацій.

Експерти стверджують, що третя хвиля не є ні утопією, ні антиутопією. Вона пропонує позитивну та революційну альтернативу майбутнього, яка, проте,

лежить у межах реалістично досяжного. Що є практопія.

Є дослідники, які прийшли до складніших понять та уявлень. Включаючи уявлення про архітектуру та містобудування. Серед них – таке явище, як АДАПТИВНІСТЬ ЛЮДЕЙ ТА ЇХ РОДИН ДО ПОСТОЯННИХ, ЩО ЙДЕ БЕЗ ПЕРЕРВ, ЗМІН СВІТУ.

Проблема настільки складна, що про неї треба говорити всюди та голосно. Наприклад, чи можна мати теорію освіти, яка готує людей до майбутнього, що постійно змінюється? Чи можна дійти згоди з майбутнім, що постійно змінюється? Як має виглядати нова теорія адаптації? Та відповідні моделі родин?

Вільям Огберн у своїй теорії культурного відставання показав, як соціальний стрес виникає з нерівної швидкості змін, які у різних секторах суспільства. Повинна існувати рівновага як між швидкістю змін у різних секторах, а між швидкістю зміни оточення і обмеженою швидкістю людської реакції. Зараз же видно розрив між ними, що збільшується.

Раніше люди вивчали минуле, щоб зрозуміти сьогодення. Що було методологічною оманю. Зараз Вільям Огберн пропонує повернути дзеркало часу та зрозуміти, як образ майбутнього визначає наше сьогодення. Фактично цей автор свідомо чи мимоволі використовує теорію ментальних образів-афірмацій. В той час як Френк Кінслоу враховує взаємодії зі свідомістю, яка не знаходиться в мозку, яка не є властивістю людини, а є єдиним полем, що проявляється через форми. Це база для того, щоб моделювати новітні моделі родин та їх фізичне середовище. У тому числі – архітектурно-містобудівне. Це узгоджується також з низкою інших сучасних теорій. Наприклад, теорія Германа Мінковського вказує на те, що минуле, сьогодення та майбутнє існують одночасно. І ми лише ковзаємо по просторах, а не рухаємося за стрілою часу. Його розуміння простору – розмова окрема. Однак квантова теорія свідомості стверджує, що немає ні часу, ні

простору. Що це – ілюзія, яка створюється мозком.

У деяких публікаціях стверджується, що ЕВОЛЮЦІЯ (ЗНОВУ ІДЕЯ З ЧАСОМ) СТАЄ МІРОЮ РЕЧЕЙ. У питаннях оцінки ставлення до концепцій трансформації селітебних територій найбільших міст це можна спробувати застосувати. Але питання – на якій методологічній основі? Серед таких спроб – опора на фрактальність фізичного світу. І його еволюція теж фрактальна! Однак квантова фізика доводить: еволюції не існує і не може існувати. Це означає, що моделі «розвитку» (ПОДІЛЕННЯ НА ЧАСТИНИ), а не «світу» (СПОЛУЧЕННЯ РАНІШІ РОЗПАЛИХ ЧАСТИН У ЦІЛЕ) структури селищної території найбільшого міста потрібно розглядати умовно, доки не будуть завершені дослідження, як якусь матрицю планувально напружених силових ліній – фракталів, в яких існують біфуркації та точки злиття структурних напруг у генеральному плані найбільшого міста. Включаючи точки напруг стосовно родин різних моделей. І визначити, які з них переможуть. Що свідчить про те, що умовний світ та родини полівалентні. А планувальні структури генеральних планів умовно завжди спираються на зони напруги процесів інтерференції енергій у фізичному світі в рамках гри мозку в дуальний ілюзорний світ.

Фрактальність еволюції генерального плану будь-якого міста, фрактальність моделей родин робить їх так зване дуальне майбутнє непередбачуваним у принципі. Наука не знає законів необоротного утворення фрактальних структур та їх розвитку. Прогнозу піддається лише розвиток псевдоеволюційних (дуальних) гілок між точками розгалуження.

Будь-який прогноз трансформації моделей родин у містобудуванні та архітектурі, як і сама архітектура та містобудування, мають бути поліваріантними, в контексті бінарності ментального світу. Вони повинні передбачати кілька сценаріїв розвитку функціонально-планувальних подій. Фрактальність так званої архітектурної та містобудівної еволюції

робить наше майбутнє хитким. Перебуваючи на одній із гілок еволюційного вузла, ми можемо не досягти успіху, а то й зовсім загинути, проте це не означає, що ми жили даремно. Але і це – в контексті ілюзії дуальності.

Негаусові розподіли всього генерують фрактал і в соціумі, і в містобудівних структурах. Життєва неуспішність більшості людей та їх родин, як і неадекватні рішення у містобудуванні, перетворили сучасні найбільші міста на театри архітектурно-містобудівних помилок, зумовлені мутаціями та самореплікаціями процесів соціальної «еволюції». Якби світ був гауссів, розчарованих життям та світом було б набагато менше.

Дедалі більше явищ у поведінці генеральних планів найбільших міст, у поведінці їх селитебних зон, поведінці механізмів подальшої трансформації селитебних зон призводять й іншим залежностям. У тому числі – до залежностей на основі нелінійних функцій.

Все це підводить до того, що матриці розподілу соціальної структури мешканців найбільшого міста з точки зору визначення схем її впливу на функціонально-планувальну структуру найбільшого міста повинні вивчатися і з економічної точки зору, що створює палітру високих чи низьких платоспроможностей різних соціальних груп за житло. І, таким чином, формують карту розподілу різних типів житлових будинків з різними типами квартир, різними типами кімнат у квартирі, різним трактуванням меблів (включаючи той факт, що потреба фізичної присутності деяких предметів у квартирі зникне. Вони будуть створюватися у просторі на основі голографії та низки інших сучасних технологій; весь декор кімнат стане цифровим, включаючи види з вікна) для описаних вище форм сімей. Вони ж впливають на показники концентрації та деконцентрації населення селітебної зони найбільшого міста. Що, своєю чергою, змінює підходи до принципів розміщення багатоповерхових житлових будинків, будинків середньої поверховості та малоповерхових будинків.

У суспільстві споживання факт появи сімей нових видів пов'язані з економічною нерівністю населення. По суті весь західний світ сьогодні поділений на дві частини. Менша – пул країн «золотого мільярда», що збільшується, перейшли до кейнсіанської економіки успіху [4]. Інші країни продовжують «економити» на зарплаті працівника, що тримає їхню економіку на низькому рівні. В результаті стара проблема надмірного розшарування населення проявляється сьогодні у взаєминах між багатими та бідними регіонами. Між багатими районами у мегаполісах та мегалополісах та їх бідними районами. Час переходити на міждержавне та міжрегіональне кейнсіанство. Воно призведе до зміни класифікації міст, зміни їх планувальних структур, зміни їх місії і потенціалу загалом.

Кейнсіанська ідея [4] змінює систему соціальних відносин та моделі родин абсолютно в кожному місті. Вона вимагатиме «кейнсіанського» мислення, що усуває проблему нерівності, і в цьому будуть, за даними експертів, зацікавлені і бідні та багаті. Якщо припустити, що ідея приживеться, то це означатиме, що відбудеться ще один перегляд форм сімей, описаних вище та, відповідно, типів квартир, типів будинків з ними, типів містобудівних комплексів на основі таких будинків. З'являться нові концепції багатоступеневої системи обслуговування. Якщо зараз в її основі – три ступені, кожен з яких формує свій містобудівний елемент (житлова група, житловий мікрорайон, житловий район, місто), то в змінених умовах виникнуть дисперсно розосереджені, а також нові гібридні містобудівні фармації, що створюються новим укладом життя, новими формами зайнятості населення та новими моделями потреб для яких змінене багатоступеневе обслуговування та створюватиметься.

Іншими словами, кейнсіанський підхід до структурування селітебної території найбільшого міста є об'єктивним.

Але оскільки цей підхід теж не всеосяжний, його не можна назвати

остаточним. Бо зараз швидко змінюється сама структура фізичного світу. Змінюються швидкість ходу «часу», щільність та мірність «простору». Через швидкий і все швидкий хід соціальної еволюції і внаслідок її фрактальності змінюється природа самої наукової картини світу, вона стає в дуальному, ілюзорному сприйнятті людини все більш лабільною і багатоваріантною. Вона народжує в селітебних зонах багатоваріантні містобудівні структури, що співіснують одночасно і часто взагалі не показують будь-якої взаємодії один з одним.

У перспективі вона зміниться ще раз і стане максимально жорсткою до людини. Точніше, змусить людину перейти від суб'єктивності до об'єктивності моделей життя у місті. В її основу остаточно увійдуть енергоінформаційні та космічні процеси. Які теж – наслідок дуальності.

Світова криза, що почалася в 2008 році, проходила різні стадії, багато з яких важко було передбачати.

За його лаштунками стоять його творці - світові транснаціональні олігархічні групи та пов'язані з ними держави-лідери у світовій економіці. За допомогою штучно створюваних криз вони вкотре в історії змінюють світовий політичний та економічний ландшафт на планеті. У тому числі – методами керованого хаосу, одним із інструментів яких є регіональні та світові війни. Процес цей значною мірою закритий. У ньому не посвяченому в такі процеси не розібратися: надто багато факторів та процесів носять прихований та не публічний характер. Його дослідження під силу лише тим фахівцям, які мають доступ до інформації у цій галузі знань. На рівні Дніпра ми лише пожинаємо те, що іноді відбувається на різних рівнях цієї Великої Світової Ігри.

У Світі вже проявили себе принципово нові моделі економік міст, розраховані на найближчі десятиліття [18]. Які і підштовхують до створення нових моделей родин. Проте їх не хочуть вивчати та адаптувати до наших умов як економісти, так і архітектори. Архітектори – дослідники та архітектори-практики не наділені

необхідним обсягом професійних економічних та соціальних знань щодо таких процесів, у зв'язку з чим давати свої оцінки та висновки щодо трансформації міста не зможуть. Необхідні відповіді можуть бути отримані лише внаслідок співпраці архітекторів – містобудівників із вченими відповідних суміжних галузей знань. Поки цього немає, продовжуються локальні спроби окремих груп практикуючих архітекторів запропонувати свої суб'єктивні та не обгрунтовані погляди на розвиток міста. Аналіз їхніх пропозицій переконує дослідників у тому, що вони не наукові. Вони не охоплюють усієї повноти містобудівних явищ, які потрібно враховувати у цьому випадку.

Висновки

1. Моделі сім'ї на кожному етапі історії людства визначали номенклатуру та внутрішні характеристики житлових будинків: їхнє внутрішнє планування, їхнє об'ємно-просторове рішення, способи розташування на місцевості, принципи створення з будинків різних типів містобудівних ансамблів, специфіку територіальної взаємодії з різними функціональними зонами міста, правила експлуатації житла, термін його використання, алгоритми обслуговування, напрями подальших трансформацій.

2. Моделі сім'ї та їх зв'язок із специфікою житлових будинків та житловою забудовою міста циклічно змінювалися під впливом резонансу з комбінаториками природних, соціально-економічних та космічних циклів. Зміна циклів означала зміну моделей сім'ї та відповідних архітектурно-містобудівних аспектів житлової забудови та структури міста загалом.

3. Подальші трансформації моделей сімей та адекватної їм житлової забудови пов'язані як із зміною людини як біологічного виду, так і зі зміною дуальної фізичної природи земного світу. Темпи змін нарастають, що ставить людство перед необхідністю розвороту спеціальних масштабних досліджень, що відбувається з метою розуміння відповіді на запитання:

куди все йде, що на нас чекає попереду і як на це мають реагувати архітектура та містобудування?

АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНІ АСПЕКТИ МОДЕЛІВ РОДИНИ МАЙБУТНЬОГО ЯК ФАКТОРИ НАСТУПНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕЛИТЕБНИХ ТЕРИТОРІЙ ВХОДЯТЬ В РЕЖИМ ІМОВІРНІСНІЙ ВАРІАТИВНОСТІ І ВАРІАТИВНІЙ ІМОВІРНІСТЬ. У ЗВ'ЯЗКУ З ЦИМ ВОНИ НЕ МОЖУТЬ ПРОГНОЗУВАТИСЯ З ДОСТОВІРНЮЮ ТОЧНІСТЮ. ЩО ПОВ'ЯЗАНО З АКТИВІЗАЦІЄЮ ІМОВІРНІСТІ МАТЕРІАЛЬНОГО ТА ЕНЕРГО-ІНФОРМАЦІЙНОГО СВІТУ.

ІМОВІРНІСТЬ, У ЯКІЙ ВІН В СПРАВЖНИЙ ЧАС ВХОДИТЬ.

Однак локальні, наближені до об'єктивності, когерентності у цих процесах можна виявляти.

По суті щодо заявленої у статті теми, а також інших тем, пов'язаних із трансформацією селитебних територій міст, можна стверджувати : те, що ми переживаємо як проблему, народжується з обмеженого погляду, з точки сприйняття, яка відокремила себе від справжнього цілого.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бармашина Л. М. Універсальний дизайн як складова соціальної екології. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2015. Вип. 40. С. 341–348.
2. Біленчук П. Д. Е-суспільство : цифрове майбутнє України. УкрДГРІ, 2018. 216 с.
3. Білоконь Ю. М. Типологія містобудівних об'єктів. Київ, 2001. 68 с.
4. Блауг М. Кейнсианская система. *Экономическая мысль в ретроспективе*. Москва : Дело, 1994. С. 607–629.
5. Воробьев В. В., Шило О. С. Пространственные рефлексии человека как отражения эниологической структуры среды. *25 лет познания пространственно-волновой субстанции мировоззренческих представлений : XI Междунар. науч.-практ. конф.* (г. Днепр, 08–09 ноября 2019 г.). 2019. С. 83–95.
6. Воробьев В. В., Мерилова И. А. Матрицы предопределенностей в истории архитектуры будущего. *Архитектурный вестник КНУБА*. 2018. Вип. 16. С. 360–367.
7. Воробьев В. В. Экополис. Мир звездного будущего. Книга XXI века. Днепр : Журфонд, 2020. 812 с.
8. Денисюк Г. І. Антропогенне ландшафтознавство : навч. посіб. Ч. І. Глобальне антропогенне ландшафтознавство. Вінниця : ПП «ТД Видавництво Едельвейс і К», 2012.
9. Дипак Биссария. Брак в современном обществе. 352 с.
10. Доценко А. І. Територіальна організація розселення (теорія та практика). Київ : Фенікс, 2010. 536 с.
11. Колин Эллард. Среда обитания : как архитектура влияет на наше поведение и самочувствие. Перев. Анастасии Васильевой, Елены Корюкиной. Альпина Паблишер, 2017. 288 с.
12. Кольчик С. Новая семья : гостевой брак, лоскутная семья и другие форматы отношений в современном мире. Kindle Edition, 240 с.
13. Кремо Майкл Деволуция человека. Ведическая альтернатива теории Дарвина. 2014. 800 с.
14. Осітнянко А. П. Планування розвитку міста. Київ : КНУБА, 2005. 386 с.
15. Сердюк І. І. Сприйняття архітектурного середовища. Львів : Вища школа, 1979. 202 с.
16. Тоффлер Э. Шок будущего. Пер. с англ. Э. Тоффлер. ООО «Издательство АСТ», 2004. 557 с.
17. Царенко С. О., Литвинов А. І. Адаптація історичної забудови у системі управління розвитком поселень. *Вісник ВПІ*. 1997. № 4. С. 31–35.
18. Чандрян Наїр. Держава сталого розвитку. Майбутнє урядування, економіки та суспільства. Вид-во «Наш формат», 2020. 220 с.
19. Черкес Б. С., Лінда С. М. Історизм в архітектурі незалежної України. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Серія : *Архітектура*. 2010. № 429. С. 114–132.
20. Черкес Б. Традиція та ідентичність в новій українській архітектурі. *Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*. Серія : *“Архітектура”*. 2003. № 486. С. 71–91.
21. Шищенко П. Г. Антропогенные преобразования современных ландшафтов. *Природная среда и хозяйственная деятельность человека*. Киев : КГУ, 1985. С. 114–131.
22. Шубович С. А. Мифопоэтический феномен архитектурной среды: монография. Харків : ХНАГХ, 2012. 177 с.
23. Яковлев М. І. Геометричні принципи художнього формоутворення : автореф. дис. д-ра техн. наук : 05.01.03. Київ : КНУБА, 1999. 33 с.

REFERENCES

1. Barmashyna L.M. *Universalnyi dyzain yak skladova sotsialnoi ekolohii* [Universal Design as a Component of Social Ecology]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia* [Modern Problems of Architecture and Urban Planning]. 2015, iss. 40, pp. 341–348. (in Ukrainian).
2. Bilenchuk P.D. *E-suspilstvo : tsyfrove maibutnie Ukrainy* [E-Society : Ukraine's Digital Future]. UkrDGRI, 2018, 216 p. (in Ukrainian).
3. Bilokon Yu.M. *Typolohiia mistobudivnykh ob'ektiv* [Typology of Urban Planning Objects]. Kyiv, 2001, 68 p. (in Ukrainian).
4. Blaug M. *Keinsianskaia sistema* [The Keynesian System]. *Ekonomicheskaiia mysl' v retrospektive* [Economic Theory in Retrospect]. Delo Publ., 1994, pp. 607–629.
5. Vorobiov V.V. and Shylo O.S. *Prostranstvennye refleksii cheloveka kak otrazheniia eniologicheskoi struktury sredy* [Human Spatial Reflections as a Reflection of the Eniologicheskoi Structure of the Environment]. *25 let poznaniia prostranstvenno-volnovoi substantsii mirovozzrencheskikh predstavlenii : XI Mezhdunarodnaia nauchno-prakticheskaiia konferentsiia* [25 years of Knowledge of the Spatial-Wave Substance of Worldview Ideas : XI International scientific-practical conference]. November 8–9, 2019, Dnipro, 2019, pp. 83–95. (in Russian).
6. Vorobiov V.V. and Merilova I.A. *Matritsy predopredelennosti v istorii arkhitektury budushchego* [Matrices of Predetermination in the History of Future Architecture]. *Arkhitekturnyi visnyk KNUBA* [Architectural Bulletin of KNUBA]. 2018, iss. 16, pp. 360–367. (in Russian).
7. Vorobiov V.V. *Ekopolis. Mir zvezdnogo budushchego. Kniga XXI veka* [Ecopolis. World of the Starry Future. Book of the 21st Century]. Dnipro : Zhurfond Publ., 2020, 812 p. (in Russian).
8. Denysyk H.I. *Antropohenne landshaftoznavstvo. Chastyna I : Hlobalne antropohenne landshaftoznavstvo* [Anthropogenic Landscape Science. Part I : Global Anthropogenic Landscape Science]. Vinnytsia : Edelveis i K, 2012. (in Ukrainian).
9. Bissariya Dipak. *Brak v sovremennom obshchestve* [Marriage in modern society]. 352 p. (in Russian).
10. Dotsenko A.I. *Terytorialna orhanizatsiia rozseleennia (teoriia ta praktyka)* [Territorial Organization of Settlement (Theory and Practice)]. Kyiv : Feniks Publ., 2010, 536 p. (in Ukrainian).
11. Ellard Colin. *Sreda obitaniia : kak arkhitektura vliiaet na nashe povedenie i samochuvstvie* [Habitat : how architecture affects our behavior and wellbeing]. Transl. by A. Vasilieva and E. Koriukina. Alpina Publisher, 2017, 288 p. (in Russian).
12. Kolchuk S. *Novaia sem'ia : Gostevoi brak, loskutnaia sem'ia i drugie formaty otnoshenii v sovremennom mire* [The new family : visiting marriage, patchwork family, and other relationship formats in the modern world]. Kindle Edition, 240 p. (in Russian).
13. Cremon Michael. *Devoliutsiia cheloveka. Vedicheskaiia alternativa teorii Darvina* [Human devolution : a vedic alternative to darwin's theory]. 2014, 800 p. (in Russian).
14. Ositniianko A.P. *Planuvannia rozvytku mista* [Urban Development Planning]. Kyiv : KNUBA Publ., 2005, 386 p. (in Ukrainian).
15. Serdiuk I.I. *Spriiniattia arkhitekturnoho seredovyscha* [Perception of the Architectural Environment]. Lviv : Vyshcha Shkola, 1979, 202 p. (in Ukrainian).
16. Toffler A. *Shok budushchego* [Future shock]. Transl. from Engl. AST Publishing, 2004, 557 p. (in Russian).
17. Tsarenko S.O. and Lytvynov A.I. *Adaptatsiia istorichnoi zabudovy u systemi upravlinnia rozvytkom poselen* [Adaptation of historical buildings in settlement development management]. *Visnyk VPI* [Bulletin of VPI]. 1997, no. 4, pp. 31–35. (in Ukrainian).
18. Nair Chandran. *Derzhava staloho rozvytku. Maibutnie uraduvannia, ekonomiky ta suspilstva* [The sustainable state : the future of governance, economy and society]. Nash Format Publ., 2020, 220 p. (in Ukrainian).
19. Cherkes B.S. and Linda S.M. *Istoryzm v arkhitekturi nezalezhnoi Ukrainy* [Historicism in the architecture of independent Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika". Serii : Arkhitektura* [Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series : Architecture]. 2010, no. 429, pp. 114–132. (in Ukrainian).
20. Cherkes B.S. *Traditsiia ta identychnist v novii ukrains'kii arkhitekturi* [Tradition and Identity in New Ukrainian Architecture]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika". Serii : Arkhitektura* [Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series : Architecture]. 2003, no. 486, pp. 71–91. (in Ukrainian).
21. Shyshchenko P.H. *Antropohennye preobrazovaniia sovremennykh landshaftov* [Anthropogenic transformations of modern landscapes]. *Prirodnaia sreda i khoziaistvennaia deiatel'nost' cheloveka* [The Natural Environment and Human Economic Activity]. Kyiv : KSU Publ., 1985, pp. 114–131. (in Russian).
22. Shubovych S.A. *Mifopoeticheskii fenomen arkhitekturnoi sredy: monografiia* [The mythopoetic phenomenon of the architectural environment : a monograph]. Kharkiv : Kharkiv National Academy of Municipal Economy, 2012, 177 p. (in Russian).
23. Yakovlev M.I. *Heometrychni pryntsypy khudozhnogo formoutvorennia : avtoref. dys. d-ra tekhn. nauk : 05.01.03* [Geometric principles of artistic form formation : abstract of Doctoral Dissertation in Technical Sciences]. Kyiv : KNUBA Publ., 1999, 33 p. (in Ukrainian).

Надійшла до редакції: 12.09.2025.